

ÄRRÄKOULU

R

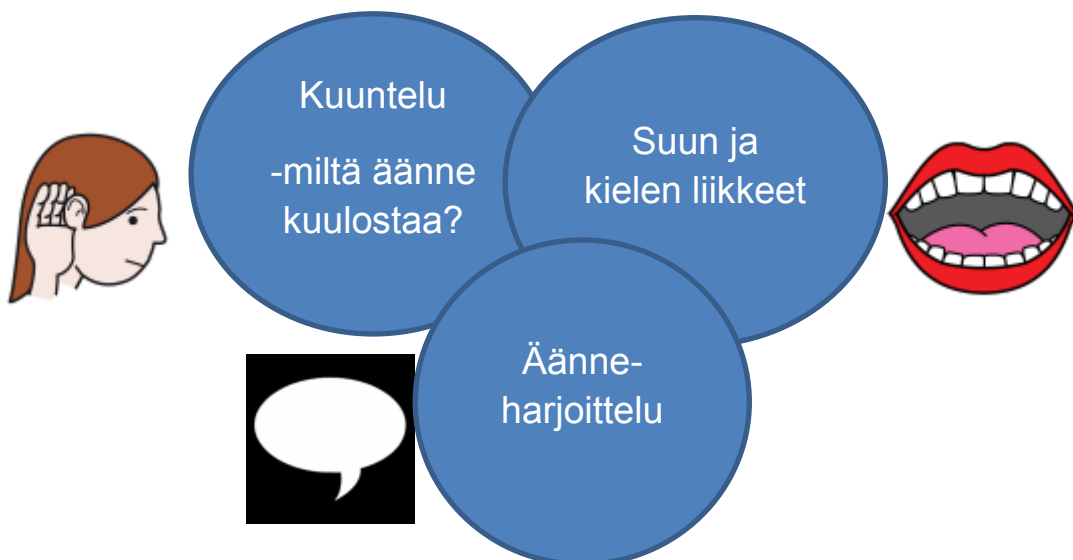
Suomen kielen R-äänne on kaikista äänneistä vaikein. Siinä kieli asetetaan ensin kupin muotoisena ylätuhampaiden taakse. Sitten keuhkoista tuleva ilmavirta täryttää nopeasti rentoa kieltä.

R-virheet ovat esikoulu- ja alakouluikäisillä tavallisia. Eskari-ikä on hyvä hetki alkaa harjoitella äännettä, mutta monet ovat valmiita harjoittelemaan jo 5-vuotiainakin. Jos epäilet lapsellasi kireää kielijännettä tai jotakin muuta rakenteellista estettä oppimiselle, olethan rohkeasti yhteydessä puheterapeuttiin?

Harjoittelussa säännöllisyys on tärkeää. Harjoitustuokion ei tarvitse kestää kuin muutaman minuutin kerrallaan, mutta harjoittelun tulisi olla päivittäistä. Harjoituksia voi tehdä tästä oppaasta pöydän ääressä, mutta harjoitella voi myös autossa, kauppareissussa tai missä tahansa muuallakin. Toistoja tarvitaan runsaasti!

Jos lasta ei aina huvittaisi harjoitella, voitte sopia, että jokaisesta harjoituskerrasta merkitään ruksi esim. kalenteriin ja kymmenen ruksin jälkeen voi saada jonkin pienen palkkion. Älä palkitse pelkistä onnistumisista, vaan huomioi ahkeruus ja yrittäminen. Kaikki eivät opi äännettä ihan hetkessä.

Harjoittelun 3 osa-alueita ovat:

KUUNTELUHARJOITUKSET

Nimetkää alla olevat kuvat ja miettikää, kuuluuko sanoissa /r/:ää. Aikuinen voi liioitella täryä, jos lapsen on vaikea kuulla sitä.

Lisätehtäviä:

- 1) Miettikää tuttujen henkilöiden nimiä, kotoa löytyviä tavaroita, ostoksia kauppareissuilla jne. Missä sanoissa on /r/-äännettä ja missä ei? Kirjoita tähän /r/-sanoja!
- 2) Katsokaa jotakin lapselle mieluista kirjaa yhdessä. Löydätkö sieltä sanoja, joissa on /r/? Kirjoittakaa tähän!

SUUN JA KIELEN LIIKKEET

Leiki lapsen kanssa leikkejä, joiden avulla hän oppii tiedostamaan kielen ja huulien liikkeitä: maiskutuksia, läpätöksiä, puhalluksia, vihellyksiä ym. leikkejä. **Katsokaa peilistä**, miten kieli nousee ylös ja mihin asentoihin kieltä voi laittaa. Jos liikkeet ovat vaikeita, aloittakaa niistä, mitä lapsi osaa. Tavoitteena olisi, että lapsi oppisi liikuttamaan kielenkärkeään nopeasti ja notkeasti ilman leuan mukaantuloa.

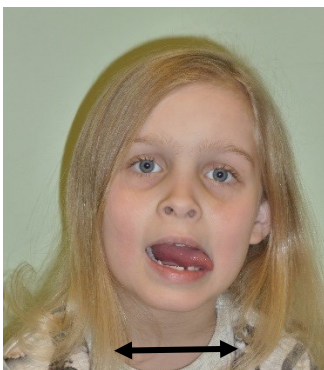
Etsi R:n paikka yläetuhampaiden takaa. Liikuttele kieltä pitkin kitalakea edestä taakse. Osaatko liikuttaa suutasi auki ja kiinni, vaikka kieli pysyy liimattuna ylähampaiden takana?

Vinkki! Aikuinen laittaa rinkulamuron yläetuhampaiden taakse ja lapsen tehtävä on pitää muroa paikallaan kielellä 5 sekunnin ajan. Sitten muron saa syödä.

Tee kielestä kuppi niin, että kielen laidat nousevat ylöspäin. Liikuta sitten kieltä sisään ja ulos, ihan kuin latkisit kermaa kuin kissa!

Nosta kielenkärki ylähuulen päälle kohti nenää.

Liikuta kieltäsi edestakaisin suupielestä toiseen. Leuka pysy paikallaan.

Liikuttele kieltäsi yläetuhampaiden takana. Aikuinen voi sivellä sinne vaikka vanukasta oikean paikan löytymiseksi!

Liikkeiden hallinta ei vielä takaa R:n oppimista. Siirry siis seuraavalle sivulle.

ÄÄNNEHARJOITTELU

D

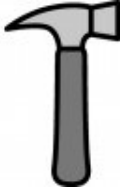

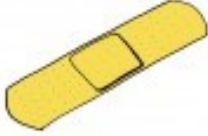

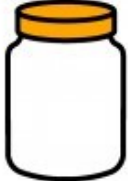

N

R on vähän arka äänne. Se asuu suutalon yläkerrassa eikä uskaltaisi oikein tulla ulos. D ja N yrittävät houkutella sitä esiin. Osaatko sanoa DN DN DN oikein napakasti? Jos se on vielä vaikeaa, aloita harjoittelu tavuilla DEN DEN / DIN DIN / DON DON / DUN DUN jne.

Tavoitteena on saada D-tavut nopeiksi ja rennoiksi. D ei saa karata hampaiden väliin T:ksi. Tavutoistoja olisi hyvä tehdä joka päivä

<p>LÄHTÖ</p> <p>→</p>					<p>OTA 1 ASKEL ETEENPÄIN!</p>
					
					
<p>HYPPÄÄ SEURAAVAAN POSSU-RUUTUUN!</p>					
					
					
					<p>MENE 1 ASKEL TAAKSEPÄIN!</p>
					
	<p>MENE 1 ASKEL TAAKSEPÄIN!</p>				
<p>Pelatakaa noppapeliä! Sanokaa allaolevia d-tavuja nopeasti vähintään 5 kertaa peräkkäin. Varokaa, ettei kieli tule hampaiden väliin ja /d/ muutu /t/:ksi!</p>					<p>MAALI!</p>
	<p>DAN DAN DAN</p>		<p>DON DON DON</p>		
	<p>DEN DEN DEN</p>		<p>DUN DUN DUN</p>		
	<p>DIN DIN DIN</p>		<p>DÄN DÄN DÄN</p>		
	<p>DÖN DÖN DÖN</p>				

Pelataa noppapeliä! Sanoissa /r/ korvataan napakalla /d/:llä (tikkadi / kadkki). Kun sana onnistuu, sanokaa se 3 kertaa nopeasti peräkkäin (kadttakadttakadtta).

LÄHTÖ				
				
				
				
				
				
				
				MAALI!

Sanat: reppu, rumpu, rapu, rypäle, radio, roskis, robotti, räpylät, varas (tai rosvo), orava, ämpäri, aurinko, laastari, vasara, tikkari, veturi, purjevene, korva, kartta, kortti, portti, purkki, karkki, kirkko

Lisää vinkkejä äänneharjoitteluun:

Lataa tablettiin sovellus Leaping Leo (Outloud). Leijona suorittaa erilaisia ratoja ja pomppaa ylös aina, kun lapsi toistaa ”den den den”-tavuja.
Kokeile d-tavutoistoja selinmakuulla esim. säkkituolissa niin, että pää taipuu hieman taaksepäin. Kokeile myös pomppimista vaikka trampoliinilla. Rohkeimmat tekevät d-harjoituksia sohvalla päällä seisten!
Tehkää äänneharjoittelua autossa. Aina, kun vastaan tulee auto, lapsi voi aloittaa tavutoiston ja toisen auton lähestyessä toisto nopeutuu. Kun auto on mennyt ohi, voi pitää pienen tauon.
Miettikää kauppareissulla, missä ruokatarvikkeissa on ärrää ja missä ei. Osaatteko sanoa ruoat /d/-kielellä, esim kudkku, podkkana, päädynä jne?
Mitä /r/-sanoja keksitte kuunteluharjoitus-kohdassa sivulla 2? Korvatkaa sanojen /r/-äänne /d/:llä (esim. haadukka, telkkadi, deppu jne.). Se ei vielä ole ihan oikea /r/, mutta kieli on jo oikeassa paikassa ja oikeassa asennossa suussa ja saattaa vahingossa pärähtää /r/:ksi. Toistakaa sanoja nopeasti peräkkäin (kodtti-podtti-kodtti-podtti).
Pelatkaa Junior Aliasta tai Laiva on lastattu -peliä. Korvatkaa kaikki /r/-äänteet /d/:llä.
Sopikaa jokin hetki päivästä, jolloin puhutte pelkkää ”D-kieltä” eli korvaatte puheessanne kaikki /r/-äänteet /d/:llä. D-kieltä voi puhua vaikka pelituokiolla, iltatoimien yhteydessä tai kauppareissulla. Kokeilkaa myös kirjanlukuhetkeä D-kielellä.

Lopuksi:

Oppiminen voi viedä aikansa, jotkut oppivat parissa viikossa ja toisilla taas voi mennä useampi kuukausi. Sairaana ei tarvitse harjoitella ja lomaakin voi välillä pitää, mutta muistathan, että tuloksia voi saada vain lukuisten toistojen kautta.

Harjoitushetkien olisi tarkoitus olla mukava yhdessäolohetki. Muista kehua lasta myös pienistä edistysaskelista tai sitkeästä yrittämisestä. Yhdistä harjoittelua johonkin lapselle mieluisaan tekemiseen. Voitte tehdä ihan kirjallisen sopimuksen, kuinka usein ja milloin harjoittelette. Kirjatkaa sopimukseen myös, kuinka monen harjoituskerran jälkeen saa palkinnon ja mikä kyseinen palkinto on. Merkitkää jokainen harjoittelukerta takakannen taulukkoon.

Joskus käy niin, että lapsi oppii r-äänteen, mutta ei muista käyttää sitä puheessaan. Tehkää tällöin sopimus, että vanhempi saa tiettyinä aikoina muistuttaa oikeasta ääntämisestä (esim. puolen tunnin ajan joka ilta / peli- tai leikkihetkillä jne.), mutta muina aikoina lapsen ääntämiseen ei puututa.

Useimmilla lukemaan oppiminen vauhdittaa uuden äänteen käyttöönottoa. Ole kärsivällinen.

Iloisia harjoitushetkiä!

Puheterapeutti Suvi Hakala
Lasten ja nuorten tukipalvelut
Lentoasemantie 60
33960 Pirkkala
p. 050 542 9778 (puhelinaika ma, ke ja to klo 11-11.30)

